

GROOT

EN
Klein

Camilla de la
Bédoyère

corona
Ars Scribendi Uitgeverij

© 2013 Nederlands taalgebied, Ars Scribendi bv,
Etten-Leur, Nederland

Oorspronkelijke titel: Biggest and smallest © 2010 QED Publishing

Vertaling: Karin Beneken Kolmer

Eindredactie: Annet Huizing & Jannie van der Leer

Vormgeving & DTP: Ada Kuijstermans

ISBN/EAN 978-94-6175-033-4

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Voor vragen over de uitgaven van Ars Scribendi bv kunt u zich wenden tot de uitgever: redactie@arsscribendi.com of raadpleeg: www.arsscribendi.com. De uitgever houdt zich niet verantwoordelijk voor fouten of misvattingen.

Voorzover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de St. Reprerecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp. www.reprerecht.nl).

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet 1912), kan men zich wenden tot de stichting PRO (Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Verantwoording:

De uitgever bedankt de volgende personen en organisaties voor hun toestemming om hun beeldmateriaal in deze publicatie te reproduceren.

© Alamy: 13 boven David Osborn, 13 linksonder Lee Dalton; © Corbis: 20 onder Michael & Patricia Fogden, 24-25 Denis Scott; © FLPA Minden Pictures: 18 onder Norbert Wu; © Getty Images: 20-21 Peter David; © ImageQuestMarine.com: 4 links Peter Batson, 16 onder en 19 onder James D. Watt, 17 onder Scott Tuason, 18 midden Jez Tryner, 19 boven en 24 onder en 25 onder Peter Parks, 22 boven Johnny Jensen; © Nature Picture Library: 17 boven Nick Garbutt; © Photolibrary: 9 onder Juniors Bildarchiv, 11 (OSF) Rafi Ben-Shahar; © Photoshot: 12 NHPA/Martin Harvey, 14 boven Gerald Cubitt; © Shutterstock: Voorplafoto links Kletr, voorplafoto rechts Al Mueller, achterplafoto linksonder en 1 en 5 links rechts en 13 rechtsonder Eric Isselée, achterplafoto linksboven-rechtsboven-middenrechts Picsfive, 1 links en 6 onder Christian Musat, 2 en 7 boven Mogens Trolle, 3 boven en 26 midden Peter Wollinga, 4 rechts Pandapaw, 5 rechts Dr Daniel Kronauer Harvard University, 6 boven Torsten Lorenz, 7 onder Andreas Meyer, 8 Stephen Inglis, 9 boven Alan Merrigan, 10 boven Dominique Capelle, 10 onder Attila Jándi, 12 onder Dennis Donohue, 14 onder Nickolay Khoroshkov, 15 boven Jaana Piira, 15 onder Jerry Sharp; 16 boven Fivespots, 21 boven KRCrowley, 21 onder en 26 onder Eric Isselée, 22 onder en 32 Morten Hilmer, 23 boven Ewan Chesser, 23 onder Le Do, 25 boven Lijuan Guo, 27 Worldswildlifewonders, 28 links Debra James, 28 rechts Photobank, 29 linksboven Linn Currie, 29 rechtsboven Martin Maritz, 29 middenrechts Katrina Brown, 29 rechtsonder Tischenko Irina.

Alle internetadressen (URL's) die op pagina 32 worden vermeld, waren geldig bij het ter perse gaan van dit boek. Als gevolg van het dynamische karakter van het internet is het mogelijk dat enkele adressen na het uitkomen van dit boek zijn gewijzigd of dat internetsites zijn veranderd of opgeheven. De uitgever betreurt het als dit voor de lezer ongemak veroorzaakt. De uitgever kan voor dergelijke veranderingen niet aansprakelijk worden gesteld.

Meer informatie over onze uitgaven op
www.arsscribendi.com.

Bestellen kan via onze website of bij de boekhandel.

Inhoud

4 Groot en klein

6 Is groot beter?

8 Klein maar fijn

10 Vreemde verwanten

12 Bijzondere vogels

14 Allerhande apen

16 Griezelige reptielen

18 Grote eters

20 Machtige mannetjes

22 Handige lichaamsdelen

24 Extremen in zee

26 In het regenwoud

28 Samen sterker

30 Woordenlijst

31 Register

32 Informatie voor ouders
en leerkrachten /
Meer weten?

Soms is een woord **vet**gedrukt. Op bladzijde 30 lees je meer over dat woord.

Groot en klein

In de dierenwereld kan het helpen om groot te zijn. Maar soms is klein zijn het beste.

Complexe dieren met grote hersenen, zoals olifanten, zijn meestal groter dan eenvoudige dieren, zoals zeesterren en spinnen.

KAMPIOEN

Het hoogste dier is de ...

GIRAF

Giraffen zijn de hoogste dieren van de wereld. Ze plukken hoog in de bomen bladeren waar kleinere dieren niet bij kunnen. Giraffen kunnen 6 meter hoog worden.

⇒ Reuzenkokerwormen leven op de bodem van diepe oceanen. Ze kunnen bijna 2 meter lang worden.

Wie is het slimst?

Soms zijn kleine dieren toch heel slim, zoals dwergzijde-aapjes. Die worden maar 15 centimeter lang.

Reuzenkokerwormen zijn dertien keer zo groot als dwergzijde-aapjes, maar hebben geen echte hersenen.

⇒ Dwergzijde-aapjes springen van boom naar boom. Ze gebruiken hun staart om in evenwicht te blijven. Ze leven in de regenwouden van Zuid-Amerika.

WARE GROOTTE >>>

Trekmieren zijn reuzen in de insectenwereld. De koningin is 5 centimeter lang. Ze is zo groot omdat ze miljoenen eitjes per maand moet leggen. De kleinste mieren van

de wereld (Carebaramieren) zijn maar 0,8 millimeter lang.

Trekmieren met hun koningin.

Is groot beter?

Wat is handig aan groot zijn? De meeste roofdieren durven je niet aan te vallen.

↓ Witte neushoorns zijn in werkelijkheid grijs. Ze leven in Afrika en kunnen 4 meter lang worden.

Oog van een neushoorn

WARE «« GROOTTE »»

Neushoorns zijn groot maar hebben heel kleine ogen. Deze grazers gebruiken vooral hun neus om gevaren op te merken.

Een neushoorn is zo groot als een auto en heeft een dikke huid. Voor de meeste **roofdieren**, zoals cheeta's en leeuwen, is hij gewoon te groot. Een neushoorn kan een leeuw makkelijk vertrappen of op zijn hoorns nemen.

Voordelen van groot zijn

Sommige grote dieren, zoals leeuwen en beren, zijn goede jagers. Dankzij hun grootte kunnen ze kleinere dieren vangen. Groot zijn heeft nog een ander voordeel. Een groot lichaam blijft makkelijker op dezelfde temperatuur, waardoor het dier energie kan besparen.

Dieren met een klein lichaam, zoals spitsmuizen, verliezen snel warmte.

↓ Leeuwen jagen meestal op dieren die kleiner of zwak zijn. Wanneer leeuwen in een groep jagen, vallen ze ook grotere prooien aan.

KAMPIOEN

Het allergrootste landdier ooit was de ...

SAUROPOSEIDON

Veel grote dieren hebben ook grote hersenen. Maar niet altijd. De dinosaurus *Sauroposeidon* was het grootste landdier dat ooit geleefd heeft. Hij was maar liefst 18 meter hoog, maar zijn kop was heel klein ten opzichte van zijn lichaam.

Klein maar fijn

De meeste dieren zijn veel kleiner dan wij. Er zijn wel 30 miljoen soorten dieren. Van deze zijn er minstens 9,8 miljoen kleiner dan je hand!

Ongewervelden zijn dieren die geen skelet van botten hebben, zoals wormen en kevers. Botten kunnen een groot lichaam overeind houden. Omdat ongewervelden deze steun niet hebben, zijn ze meestal klein.

8

↩ De meeste bidsprinkhanen zijn lang, groen en glanzend, net als bladeren. Ze verstoppen zich tussen planten en bespringen andere kleine dieren.

WARE «« GROOTTE »»

De meeste spinnen, zelfs kleine, hebben gif om prooien te doden. Een van de grootste spinnen is de goliathvogelspin, zo groot als een etensbord. Zijn pootspanwijdte kan wel 30 centimeter zijn.

Goliathvogelspin

Klein is goed

Soms is het juist handig om klein te zijn. Kleine dieren nemen niet zo veel ruimte in. Bovendien eten ze minder en hoeven ze niet jarenlang te groeien voordat ze jongen kunnen krijgen.

↴ De muskusschildpad is een van de kleinste schildpadden van de wereld. Hij wordt 5 tot 12 centimeter lang en geeft een vieze geur af wanneer hij bang is!

